

Bunzing

Mustela putorius

De bunzing is een donkerbuine marterachtige waarvan de lichte ondervacht duidelijk doorschijnt, vooral op de flanken. Rond de ogen heeft hij een karakteristiek zwart masker, dat naar de witgerande oren toe afgegrensd wordt door witte halve maantjes. De snuit is wit. In Nederland in 2001-2013 gevonden verkeersslachtoffers hadden de volgende gemiddelde maten en gewichten: 31 volwassen mannetjes maten 70 cm en wogen 1135 g, 31 volwassen vrouwtjes 60 cm en 662 g (Alterra Wageningen ongepubliceerd). De variatie in gewicht is echter groot: sommige mannetjes wegen bijna 2 kg. De gedomesticeerde bunzing wordt fret genoemd; deze is te herkennen aan een lichtere vacht, lichte neus en tam gedrag. Ze kunnen kruisen met de bunzing; de nakomelingen lijken op lichte bunzingen (KITCHENER ET AL. 1999). Omdat er in Nederland ook populaties verwilderde fretten voorkomen en deze dieren niet altijd van bunzingen zijn te onderscheiden, wordt het voorkomen van deze populaties ook besproken.

Leefomgeving

De bunzing heeft een voorkeur voor kleinschalig landschap met houtwallen, greppels en sloten met overhangende vegetatie (BLANDFORD 1987), ook in dorpen en buitenwijken van steden. De omvang van het leefgebied varieert van tien tot enkele duizenden hectares (BLANDFORD 1987, WOLSAN 1991) afhankelijk van het voedselaanbod. Een mannetje aan de rand van Nijmegen gebruikte een gebied van

Bunzing.
Foto: Jaap Luijendijk.
Polecat.

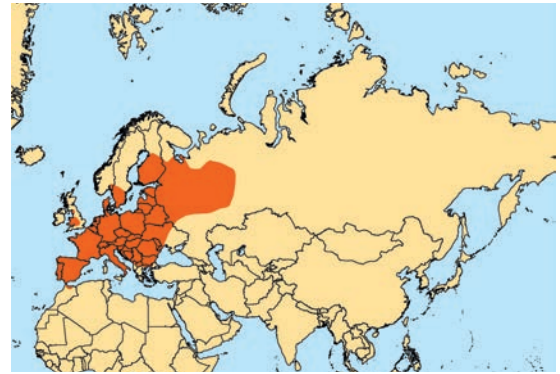
830 ha, maar benutte delen van 84-386 ha in verschillende perioden (MÜSKENS & BROEKHUIZEN 1998). Volwassen bunzingen leven territoriaal. Territoria van mannetjes overlappen die van meerdere vrouwtjes (LODÉ 1996). Als dagrustplaats worden voornamelijk bestaande holen gebruikt, zoals konijnenholten en droogstaande muskusrattenholten. Ook takken- en steenhopen, duikers en rommelschuurtjes worden als dagrustplaats gebruikt. In de winter zoeken bunzingen vaak warmere plekken op, zoals hooi- en stobalen (BAHGLI ET AL. 2005).

Voedsel

Bunzingen zijn opportunistische carnivoren: het voedsel bestaat voornamelijk uit konijnen, muizen, muskusratten en ratten, en wordt aangevuld met amfibieën, eieren en vogels. Jonge bunzingen eten ook aas, insecten en vruchten (WEBER 1989, WOLSAN 1991).

Areaal

De bunzing komt voor van Zuid-Zweden en Finland tot Zuid-Spanje en van Engeland en Portugal in het westen tot het Oeralgebergte in het oosten. Hij ontbreekt in Griekenland en op de eilanden in de Middellandse Zee (WOLSAN 1991).

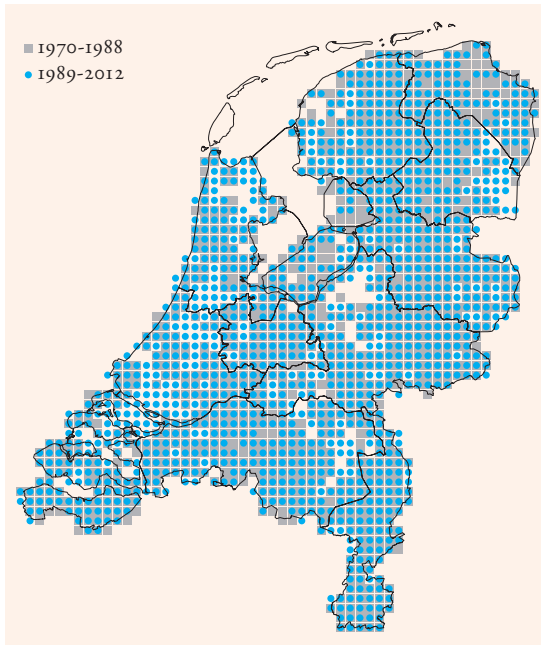
Voorkomen in Nederland

Prehistorie

Archeologische vondsten stammen vanaf het Laat-Mesolithicum tot in de Middeleeuwen en het is aannemelijk dat de bunzing sinds de laatste ijstijd in Nederland voorkomt (SOMMER & BENECKE 2004). De oudste vondst komt van de opgraving van een laat-mesolithisch jachtkamp bij Hardinxveld-Giessendam (ZH) (VAN WIJNGAARDEN-BAKKER ET AL. 2001).

Historische gegevens tot 1946

In de jaren 1852-1857 werden premies betaald voor 26.711 bunzingen afkomstig uit alle provincies (WITTEWAAL 1859). Op de Waddeneilanden, Wieringen en de Zeeuwse eilanden Walcheren en Noord- en Zuid-Beveland werden geen premies betaald (DE RIJK 1990). Mogelijk leefden daar dus geen bunzingen, maar dat geldt weer niet voor Texel: Van der Vlis (1976) vermeldde dat in 1380 de rentmeester op Texel voor zijn heer 65 vellen van bunzingen kocht. Aan het eind van de negentiende eeuw is nog herhaaldelijk melding gemaakt van bunzingen op Texel, evenals van verwilderde fretten (VAN LAAR 2005). Uit de twintigste eeuw zijn echter geen meldingen van Texel bekend.

Periode 1946-1969

Hoewel er uit deze periode relatief weinig waarnemingen zijn, kwam de bunzing waarschijnlijk wel in heel Nederland voor, met uitzondering van alle Waddeneilanden. Gedurende deze periode heeft de bunzing dankzij de aanleg van dammen de eilanden Marken en Goeree-Overflakkee gekoloniseerd. Ook komt hij voor op Wieringen (VAN WIJNGAARDEN ET AL. 1971).

Periode 1970-1988

Ook in deze periode kwam de bunzing in heel Nederland voor, met als uitzondering nog steeds de Waddeneilanden (JENSTER 1992). In de jaren 1960 vestigden zich opnieuw (ontsnapte) fretten op Texel, die in de jaren 1970 zelfs als een plaag werden beschouwd (ANONYMUS 1979, VAN LAAR 1981). Ook op Vlieland, Terschelling en Ameland waren in deze periode populaties fretten aanwezig (VAN LAAR 1981).

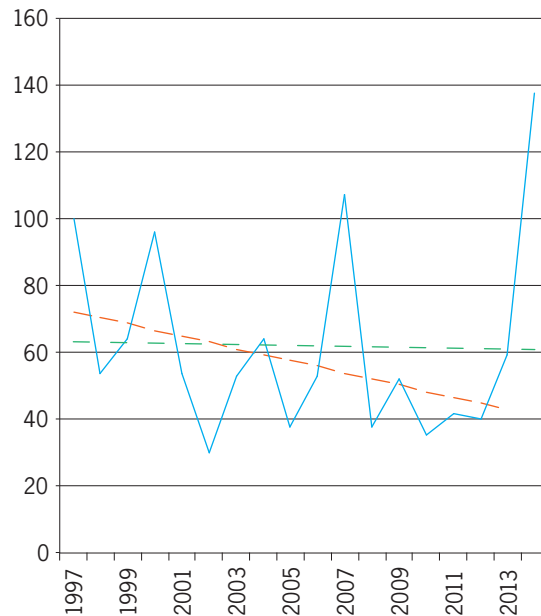
Periode 1989-2012

Het verspreidingsgebied is in de afgelopen decennia nauwelijks veranderd. Wel lijkt de verspreiding in Groningen te zijn afgenomen, terwijl die in Noord- en Zuid-Holland lijkt te zijn toegenomen. Mogelijk is dit een waarnemers-effect: de bunzing is een frequente bijvangst bij de muskusrattenbestrijding en de westelijke delen van Noord- en Zuid-Holland zijn pas na 1988 door de muskusrat gekoloniseerd, waarna er bestrijding plaatsvond.

In de winters van 2002/03 en 2007/08 werd op Texel een verwilderde fret gevangen (Jitske Esselaar, Staatsbosbeheer, mond. med.), maar na 2008 zijn er geen zekere waarnemingen van fretten op Texel bekend. Nieuw is het grote aantal waarnemingen van verwilderde fretten in de Biesbosch en Zeeland. In het laatste geval zou het gaan om ontsnapte individuen (CALLE 2010B). De verwilderde fretten van Terschelling zijn in 2002 voor het laatst waargenomen en zouden zijn verdwenen (ZWART & RHODES 2010).

Veranderingen en oorzaken

Hoewel er geen verandering in verspreiding in Nederland is te zien, vertoont het aantal waargenomen bunzingen in het NEM-meetnet Dagactieve Zoogdieren over de periode 1997-2013 een negatieve trend. In 2014 was er echter een onverwachte piek in het aantal waarnemingen, vermoedelijk door het enorme voedselaanbod vanwege het uitzonderlijk goede muizenjaar, waardoor de trend over de periode 1997-2014 neutraal werd (figuur A).

Figuur A

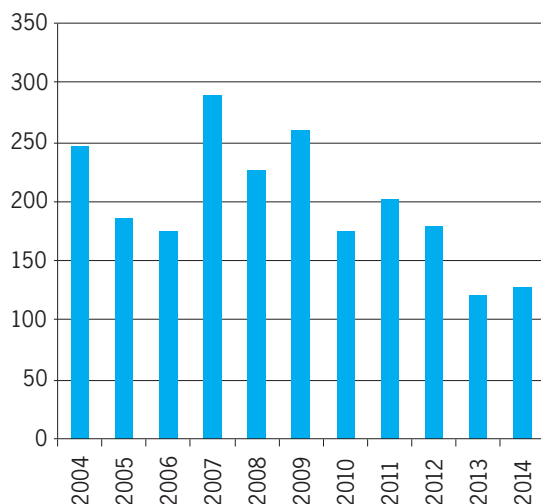
Geïndexeerd aantal waargenomen bunzingen (1997=100) in het NEM-meetnet Dagactieve Zoogdieren in 1997-2014 (blauwe lijn). Voor 1997-2013 (oranje) en 1997-2014 (groen) zijn twee aparte trendlijnen berekend.

Indexed number of observed polecats (1997=100) in 1997-2014 (blue line). For 1997-2013 (orange) and 1997-2014 (green) two separate trend lines have been calculated.

Bedreigingen en bescherming

Een belangrijke doodsoorzaak is het verkeer. Van alle waarnemingen in 1989-2012 betrof iets minder dan de helft verkeersslachtoffers. Het is echter lastig in te schatten welk deel van de populatie jaarlijks door het verkeer sterft. Tunnels met geleidende hekken, aangelegd voor andere diersoorten, kunnen helpen de verkeerssterfte enigszins te beperken.

Een nieuwe bedreiging vormt het gebruik van tweede-generatie-anti-bloedstollende rodenticiden (SGAR's) tegen ratten en muizen. Deze worden in het lichaam van gedode

Figuur B

Aantal bunzingen als bijvangst bij de landelijke muskusrattenbestrijding in 2004-2014 (bron: Landelijke jaarverslagen Muskus- en beverrattenbestrijding 2005-2015).

Number of polecats trapped as bycatch in Dutch muskrat control operations in 2004-2014.

▲ Het wegverkeer is een belangrijke doodsoorzaak. Foto: Mark Zekhuis.
Road traffic is a major mortality cause.

▶▶ Bunzing met een kikker als prooi. Foto: Johan Reus.
Polecat with a frog as prey.

dieren niet snel afgebroken en worden door bunzingen opgenomen wanneer ze van deze dieren eten. In Engeland zijn bij veel dode bunzingen resten van deze bestrijdingsmiddelen in de lever aangetroffen (SHORE ET AL. 1999). Vooral dieren die veel gebruik maakten van boerenerven of overnachttten in hooibalen, bleken een hoge concentratie in de organen te hebben (BIRKS 1998). In hoeverre dit ook voor Nederland geldt is niet onderzocht.

Een derde belangrijke bedreiging is de 'vershraling' van het landschap. Het in stand houden of creëren van een structuurrijk landschap met overjarige vegetatie, heggen en houtwallen kan bijdragen aan het geschikter maken van het landschap voor bunzingen.

Bunzingen worden regelmatig gedood als bijvangst bij muskusrattenbestrijding: in 2009-2013 waren dit er gemiddeld 188 per jaar, met een dalende trend (zie figuur B; gegevens Nederlandse muskusrattenbestrijding). Deze afname is het gevolg van verminderde inzet van vangmiddelen, en aanpassing van vangmiddelen en plaatsing van de vallen. Verdere aanpassing van de vangpraktijk zal naar verwachting het aantal bijvangsten verder doen afnemen (KLOP ET AL. 2011).

Ook verwilderde fretpopulaties vormen een bedreiging voor de bunzing, door kruisingen kunnen zij de genetische diversiteit van bunzings verarmen (COSTA ET AL. 2013). Op de Rode Lijst (ZOOGDIERVERENIGING VZZ 2007) valt de bunzing in de categorie 'onvoldoende gegevens'.

Tim Hofmeester & Jasja J.A. Dekker

SUMMARY

*Polecat *Mustela putorius**

The polecat occurs throughout the Netherlands, with the exception of the Wadden Sea islands. Polecats prefer small-scale landscapes, with wood banks and heavily vegetated ditches. They are also found in villages and suburbs. In the most recent period covered by this atlas, polecat population numbers have declined. In 2014, however, there was a peak, probably due to the exceptional increase of vole populations which locally reached plague levels. Major threats and possible causes of its decline are road traffic, the use of rodenticides and the ongoing impoverishment of formerly structure-rich landscapes.